

Vrijheidsrokken kunstproject met Oekraïense vrouwen 2023

Elganan Jelsma

Alle kunstwerken in dit project, zijn ontstaan uit de samenwerking met Oekraïense vrouwen. Het creëren van vrijheidsrokken is een langlopend project. Een paar jaar geleden ben ik daar mee begonnen omdat ik geconfronteerd werd met de enorme textielafvalberg van afgedankte militaire kleding. Geïnspireerd door de bevrijdingsrokken uit 1945 ben ik na gaan denken over wat vrijheid voor mij en de mensen om mij heen betekent. Van de militaire kleding ben ik vrijheidsrokken gaan maken. Helaas brak vorig jaar de oorlog uit tussen Oekraïne en Rusland en bleek vrijheid weer een heel andere betekenis te krijgen, zeker voor de Oekraïense vluchtelingen die naar Nederland kwamen.

Met een tolk en diverse Oekraïense vrouwen (en zelfs een paar kinderen) zijn we aan het werk gegaan. Ik heb hen gevraagd om 'iets' te borduren op een lapje afgedankte militaire kleding, uiteraard waren ze geheel 'vrij' in het onderwerp en de kleuren. Borduren is een ambacht/ techniek die nog veel wordt toegepast in Oekraïne. Bekend zijn hun traditionele blouses. De meeste vrouwen spraken geen Nederlands of Engels, maar juist door met de handen te werken ontstond er een verbinding. In een sfeer van rust en vertrouwen kwamen er ook verhalen naar boven en benoemden ze onderwerpen die voor hen belangrijk zijn. Dat was ook voor mij weer inspirerend en heeft naast de vrijheidsrok ook weer nieuw werk opgeleverd.

Van alle geborduurde lapjes heb ik een grote vrijheidsrok gemaakt.

Tijdens de borduurbijeenkomsten kwamen er diverse onderwerpen naar boven. Natuurlijk persoonlijke verhalen, maar ook onderwerpen die zij graag aan ons willen laten zien/ horen.

Zoals de auteur/ dichteres Lesya Ukrainka (1871-1913) bekend van o.a. The Forest song. De gedichten en toneelstukken van Ukrainka worden geassocieerd met haar geloof in de vrijheid en onafhankelijkheid van haar land en is daarmee ook een symbool van Oekraïne geworden. Ook in Rusland staat een beeld van haar. Vrouwen die daar bloemen leggen als protest tegen de oorlog worden direct opgepakt.

Als een soort eerbetoon heb ik een borduurpatroon ontworpen van Lesya Ukrainka en deze gebordurd. Ook heb ik haar portret gebordurd op een overrok. Als je deze over je hoofd trekt ben je geheel gecamoufleerd, doe je hem naar beneden dan zie je het portret.

Ook gaven de vrouwen aan dat zij hier nu tijd hebben om te borduren, maar dat er momenteel in Oekraïne niet gebordurd wordt. De vrouwen die nog in Oekraïne zijn, maken dagelijks camouflagenetten van restafval, visnetten en lapjes, in opdracht van het leger. En aangepaste kleding voor soldaten die gewond zijn geraakt. En er worden bivakmutsen en sokken gebreid (zoals de Nederlandse vrouwen deden tijdens WO I).

Uit dit verhaal komen mijn wandkleden van het camouflage bos. Hier heb ik een motanka in geplaatst. Een Motanka is een Oekraïense familietalisman, het symbool van voorspoed, goedheid en hoop. De naam 'motanka' komt van het woord 'motaty' (opwinden), dwz een geknoopte pop van restjes stof, zonder naald en schaar te gebruiken.

Ook vertelden de vrouwen over een mooi Oekraïens volksliedje over borduren: Twee kleuren (rood van de liefde en zwart van het verdriet). Elk detail in het borduurwerk heeft een eigen betekenis.

'De twee kleuren van mij, de twee kleuren,
Jullie zijn zowel hier op mijn kleding als in mijn ziel.
De twee kleuren van mij, de twee kleuren,
De rode - dat is liefde, de zwarte - dat is verdriet.'

Al met al is het een inspirerend project en ik hoop dat de vrijheidsrok gaat reizen en op die manier het verhaal verder vertelt van de moedige vrouwen die zorgen voor verbinding en bezig zijn met leven, liefde en vrijheid.

Deelnemers Vrijheidsrok

Anastasia, Liudmyla, Oksana, Olena, Maryna, Tanya, Niels, Polina, Olga, Lyubov, Nadya, Esma, Nadya, Anastasia, Neonilla, Olena, Lilia, Nadya, Angelique, Nadya.

Liuda (9 jaar), Karolina (10 jaar), Mariia (10 jaar), Anastasiia (11 jaar), Artem (7 jaar).

Freedom skirts art project with Ukrainian women 2023

Elganan Jelsma

All artwork in this project are the result of collaborations with Ukrainian women. Creating freedom skirts is a long-running project. I started doing this a few years ago because I was confronted with the enormous textile waste mountain of discarded military clothing. Inspired by the liberation skirts from 1945, I started thinking about what freedom means to me and the people around me. I started making freedom skirts from the military clothing. Unfortunately, war broke out between Ukraine and Russia last year and freedom turned out to have a completely different meaning, especially for the Ukrainian refugees who came to the Netherlands.

With an interpreter and several Ukrainian women (and even a few children) we went to work. I asked them to embroider 'something' on a piece of discarded military clothing, of course they were completely 'free' in the subject and the colors. Embroidery is a craft / technique that is still widely used in Ukraine. Their traditional blouses are well known. Most women did not speak Dutch or English, but working with their hands created a connection. In an atmosphere of peace and trust, stories emerged and they named topics that are important to them. That was also inspiring for me and, in addition to the freedom skirt, also resulted in new work.

I made a large freedom skirt from all the embroidered patches.

During the embroidery meetings, various topics emerged. Personal stories of course, but also topics that they would like to show/hear to us.

As the author/poet Lesya Ukrainka (1871-1913) known for, among other things, The Forest song. Ukrainka's poems and plays are associated with her belief in the freedom and independence of her country and has thus become a symbol of Ukraine as well. There is also a statue of her in Russia. Women who lay flowers there as a protest against the war are immediately arrested.

As a kind of tribute I designed an embroidery pattern from Lesya Ukrainka and embroidered it. I also embroidered her portrait on an overskirt. If you pull it over your head you are completely camouflaged, if you put it down you will see the portrait.

The women also indicated that they now have time to embroider here, but that there is currently no embroidery in Ukraine. The women who are still in Ukraine make camouflage nets every day from residual waste, fishing nets and patches, commissioned by the army. And custom clothing for soldiers who have been injured. And balaclavas and socks are knitted (as the Dutch women did during WWI). From this story come my tapestries from the camouflage forest. I put a motanka in here. A Motanka is a Ukrainian family talisman, the symbol of prosperity, goodness and hope. The name 'motanka' comes from the word 'motaty' (to wind up), a knotted doll from scraps of fabric, without using a needle and scissors.

The women also told about a beautiful Ukrainian folk song about embroidery: Two colors (red of love and black of sadness). Every detail in the embroidery has its own meaning.

'The two colors of mine, the two colors,
You are both here upon the cloth, and in my soul.
The two colors of mine, the two colors,
The red one - that is love, the black one - that is grief.'

All in all, it is an inspiring project and I hope that the freedom skirt will travel and continue to tell the story of the courageous women who provide connection and are busy with life, love and freedom.

Embroidery Freedom Skirt by:

Anastasia, Liudmyla, Oksana, Olena, Maryna, Tanya, Niels, Polina, Olga, Lyubov, Nadya, Esma, Nadya, Anastasia, Neonilla, Olena, Lilia, Nadya, Angelique, Nadya.

Liuda (9 jaar), Karolina (10 jaar), Mariia (10 jaar), Anastasiia (11 jaar), Artem (7 jaar).

Арт-проект Freedom skirts з українками 2023 - Elganan Jelsma

Усі роботи в цьому проекті є результатом співпраці з українськими жінками. Створення спідниць свободи – довготривалий проект. Я почав робити це кілька років тому, тому що зіткнувся з величезною горою текстильних відходів викинутого військового одягу. Надихнувшись спідницями визволення 1945 року, я почав думати про те, що означає свобода для мене та людей навколо мене. З військового одягу я почав шити спідниці свободи. На жаль, минулого року між Україною та Росією почалася війна, і свобода виявилася зовсім іншим значенням, особливо для українських біженців, які приїхали до Нідерландів.

З перекладачем і кількома українками (і навіть кількома дітьми) ми пішли на роботу. Я попросив їх вишити «щось» на викинутому військовому одязі, звісно, вони були абсолютно «вільні» в темі та кольорах. Вишивка – це ремесло / техніка, яка досі широко використовується в Україні. Їхні традиційні блузи добре відомі. Більшість жінок не розмовляли голландською чи англійською, але робота руками створювала зв'язок. В атмосфері миру та довіри виникали історії, вони називали важливі для них теми. Це також надихало мене і, окрім спідниці свободи, призвело до нової роботи. З усіх вишитих латок я зробила велику спідницю свободи.

Під час вишиванкових зустрічей виникали різні теми. Звичайно, особисті історії, але також теми, які вони хотіли б показати/почути з нами.

Як письменниця/поетеса Леся Українка (1871-1913), відома, зокрема, «Лісовою піснею». Вірші та п'єси Українки пов'язані з її вірою у свободу і незалежність своєї країни, тому стали символом України. У Росії також є її пам'ятник. Жінок, які покладають там квіти на знак протесту проти війни, одразу заарештовують.

Як своєрідна данина поваги я розробила візерунок вишиванки з Лесі Українки і вишила його. Я також вишила її портрет на спідниці. Якщо натягнути його на голову, ви повністю замасковані, якщо опустити, то побачите портрет.

Жінки також зазначили, що зараз мають час вишивати тут, але вишиванки в Україні наразі немає. Жінки, які ще в Україні, щодня виготовляють маскувальні сітки із залишків відходів, рибальські сітки та латки на замовлення армії. І спецодяг для поранених бійців. І балаклави, і шкарпетки в'яжуть (як робили голландки під час Першої світової війни).

З цієї історії походять мої гобелени з маскувального лісу. Я поставив сюди мотанку. Мотанка – український родинний оберіг, символ достатку, добра та надії. Назва 'мотанка' походить від слова 'мотати' (мотати), тобто пов'язана лялька з клаптиків тканини без використання голки та ножиць.

Також жінки розповіли про гарну українську народну пісню про вишиванку: Два кольори (червоний від кохання і чорний від печалі). Кожна деталь у вишивці має своє значення.

Два кольори мої, два кольори,
Оба на полотні, в душі моїй оба.
Два кольори мої, два кольори,
Червоне – то любов, а чорне – то журба.

Загалом, це надихаючий проект, і я сподіваюся, що спідниця свободи подорожуватиме й таким чином продовжить розповідати історію сміливих жінок, які забезпечують зв'язок і зайняті життям, любов'ю та свободою.

Спідниця Freedom від:

Anastasia, Liudmyla, Oksana, Olena, Maryna, Tanya, Niels, Polina, Olga, Lyubov, Nadya, Esma, Nadya, Anastasia, Neonilla, Olena, Lilia, Nadya, Angelique, Nadya.

Liuda (9 jaar), Karolina (10 jaar), Mariia (10 jaar), Anastasiia (11 jaar), Artem (7 jaar).